

PORNAISTEN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2024

Pornaisten kunnanvaltuustolle

PORNAISTEN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2024

1 TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TILINTARKASTUS

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmisteltava valtuustossa päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyyttä. Lisäksi tarkastuslautakunta seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista. Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa vuosittain valtuustolle arviointikertomuksen.

1.2 Tarkastuslautakunnan toiminta

Kunnanvaltuuston valitsevat tarkastuslautakunnan jäsenet ja heidän varajäsenensä 2021–2024 ovat

Varsinaiset jäsenet

Vesa Palmgren, puheenjohtaja
Mikael Miettinen, varapuheenjohtaja
Mari Tanner
Anna Builina

Henkilökohtainen varajäsen

Raimo Ruotsalainen
Hannu Rainio
Merja Nikula
Hanna Lehtinen

Tarkastuslautakunnan päätöksenteko on tapahtunut puheenjohtajan esityksestä ja pöytäkirjanpitäjänä on toiminut HT, JHT Mark Lassfolk BDO Auditor Oy:stä.

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2024 arviointiin liittyen viisi kertaa. Lautakunta on kokouksissaan perehtynyt kunnan toimintoihin ja sekä asetettujen tavoitteiden toteutumiseen muun muassa kuulemalla viranhaltijoita ja työntekijöitä. Painopistealueina tarkastuslautakunnan vuoden 2023 arvioinnissa ovat olleet kunnan taloustilanteen lisäksi kuntastrategia, sivistystoimi ja tekninen toimiala. Arviointikäynti tehtiin Yhtenäiskoululla. Tarkastuslautakunta on lisäksi seurannut tilintarkastussuunnitelman toteutumista.

Arviointi on tehty kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan allekirjoittaman vuoden 2024 tilinpäätöksen sekä siihen kuuluvan toimintakertomuksen pohjalta. Arvioinnissa korostuvat arviointivuoden painotukset sekä lautakunnassa käsitellyt asiat.

1.3 Tilintarkastus

Tilintarkastaja on raportoinut tarkastuslautakunnalle tarkastussuunnitelman toteutumisesta. Tarkastuslautakunta edellyttää, että tilintarkastusraporteissa esitetyt havainnot ja suositukset johtavat korjaaviin toimenpiteisiin.

3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Valtuuston hyväksymän talousarvion käyttötalousosa muodostuu kullekin toimielimelle (lautakunta) hyväksytyistä tulostavoitteista, keskeisistä suoritteista ja tunnusluvuista sekä arvioituista toimintatuotoista ja toimintakuluista, joiden erotus muodostaa toimintakatteen. Investointiosassa valtuustoon nähden sitoviksi on määritetty seuraavat investointiryhmät: irtain omaisuus, talonrakennushankkeet, maa- ja vesirakennushankkeet (vesi- ja viemärilaitos, kaavatiet, tievalaistus ja ulkoliikuntapaikat), kiinteistöjen osto/myynti sekä erikseen sitovina yli 500.000 euron talonrakennushankkeet.

3.1 Toiminnalliset tavoitteet

3.1.1 Keskusvaalilautakunta

Tilikauden aikana järjestettiin presidentin- ja europarlamenttivaalit. Keskusvaalilautakunta kokoontui kertomusvuonna neljä kertaa. Lautakunnan päätöksistä ei jätetty valituksia.

3.1.2 Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen vastuualueeseen kuuluvat yleishallinto, henkilöstöhallinto, taloushallinto, elinkeinoelämän kehittäminen, maaseutuhallinto ja kuntakehitystoimiala. Toiminnallisia tavoitteita on asetettu yleishallinnolle, henkilöstöhallinnolle, maa- ja metsätiloille, rakennusvalvonnalle ja ympäristönsuojelulle sekä kuntakehitystoimialalle, johon kuuluvat tekninen hallinto, kaavoitus, kiinteistötoimi (joka sisältää ruoka- ja puhdistuspalvelut sekä rakennusten kunnossapidon), liikenneväylät ja yleiset alueet ja vesihuoltolaitos.

Yleishallinnon toiminnallisista tavoitteista asian- ja asianhallintajärjestelmän käyttöönottoprojekti päättyi 1.3.2025, projekti eteni suunnitelmien mukaisesti ja ohjelmisto on otettu tuotantokäyttöön kasvattaen hallinnon digitaalisuuden astetta merkittävästi. Tilikaudella aloitettiin myös sähköinen arkistointiprojekti, joka jatkuu vuonna 2023. Tasapainoisen talouden tavoite ei toteutunut kunnan talouden toteutuessa talousarviota heikompana ja talousarviomuutoksia jouduttiin tekemään esim. toimintatuottoihin tonttimyyntitavoitteen jäädessä toteutumatta. Kunnan talous on kuitenkin kuntalain mukaisessa tasapainossa, eikä myöskään muut ns. kriisikuntakriteerit toteutuneet. Asukasluvun kasvutavoite ei toteutunut asukasluvun laskiessa 18 henkilöllä 4957 henkilöön. Myönteisenä seikkana tarkastuslautakunta toteaa toimintakulujen maltillisen kasvun 0,52 % maan keskiarvon ollessa 1,8 %.

Henkilöstöhallinnon toiminnalliset tavoitteet saavutettiin pääosin. Kehityskeskustelu kierros käytiin ja koulutussuunnitelmat hyväksyttiin. Työntekijöiden sairauslomapäivien määrä pieneni vuodesta 2023 ollen 14,3 päivää/hlö (2023: 16,1 pv). KEVAN tilastojen perusteella kunta-alan ja hyvinvointialueiden keskimääräinen sairauslomapäivien määrä oli 15,5 päivää. Tarkastuslautakunta toteaa kehityksen positiivisena.

3.1.3 Kuntakehitystoimialalla toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Kuntakehityksen hallinnon toiminnalliset tavoitteet saavutettiin. Tupatuki-hanketoiminta vakinaistettiin osaksi kunnallista palvelua ja sen puitteissa tehtiin vuoden aikana 171 käyntiä Pornaisten ja Askolan kunnissa, jonka lisäksi asennettiin 210 turvalaitetta. Metsänhoitosuunnitelman mukaiset metsätyöt toteutettiin. Kunta sijoittui Suomen Yrittäjien barometrissa sijalle 33 / 166 pienten kuntien sarjassa.

Elinkeinoasiat Kestävän liikkumisen selvitystä hyödynnettiin palveluliikenteen suunnittelussa. Palvelubussin käyttäjämäärä olivat ~150 asiakasta kuukautta kohden. Kevyen liikenteen kehittämissuunnitelma laadittiin. Yrittäjätilaisuuksia järjestettiin neljä kappaletta.

Kaavoituksen ja maankäytön toiminnalliset tavoitteet toteutuivat. Luontoselvitykset laadittiin Pornaisten portin sekä monitoimihallin/kerrostalon osalta. Metsänhoitosuunnitelman mukaista metsänhoitoa toteutettiin. Paikkatieto-ohjelman käyttöönotto ja pohjakartta toteutui. Tontinluovutusperiaatteet hyväksyttiin valtuustossa.

Rakennusvalvonta ja ympäristösuojelu Uusiutuvan energian kuntakatselmus toteutettiin. Toiminnalle oli asetettu kappalemääräisiä suoritettavuuksia yhteensä 101 kappaletta, toteutuneena 72 kappaleeseen, mm. rakennuslupia myönnettiin 23 kappaletta tavoitteen ollessa 50 kappaletta.

Tarkastuslautakunta ehdottaa edelleen, että jatkossa ilmoitettaisiin myönnettyjen lupien lisäksi tilikauden aikana haettujen lupien määrä. Samoin tarkastuslautakunta ehdottaa, että lupien käsittelyajalle asetettaisiin tavoite, koska sujuva lupaprosessi tukee kunnan tontinmyynti- ja asukasluvun kasvattamiseen tähtääviä tavoitteita.

Maa- ja metsätilojen hoidolle asetettu toiminnallinen tavoite on saavutettu riittävässä määrin.

3.1.4 Tekninen toimiala

Tekninen hallinto Investointien toteuma oli 79 %.

Kiinteistötoimi Ruoka- ja siivoushuollon tyytyväisyyskysely toteutettiin vastausten keskiarvon ollessa 3,6, tavoitteen ollessa 3 (asteikko 1-5), voidaan tavoite todeta toteutuneeksi. Yhtenäiskoulun ja Wanhan puukoulun osalta tehty kuntotutkimukset, joiden perusteella Yhtenäiskoulun uudishankkeen tarveselvitys laaditaan.

Liikenneväylät ja yleiset alueet Katujen peruseräparannusohjelmaa ei aloitettu tilikauden aikana.

Vesihuoltolaitoksen tavoite vesihuollon peruseräparannusohjelmasta ei vielä aloitettu. Vuotoveden tavoite toteutui vesilaitoksen osalta määrän jäädessä 3 %:iin tavoitteen ollessa 12 %, viemärlaitoksessa taas tavoite ei toteutunut määrän ollessa 16,8 % ja tavoitteen ollessa 12 %.

3.1.5 Sivistystoimiala

Toiminnallisia tavoitteita on asetettu sivistystoimen hallinnolle, varhaiskasvatukselle, esi- ja perusopetukselle, kulttuuripalveluille, kirjastopalveluille, musiikkioppilaitoksille, kansalaisopistolle, nuorisopalveluille ja liikuntatoimelle.

Sivistystoimen yhteiset/hallinnon toiminnalliset tavoitteet toteutuivat riittävässä määrin.

Varhaiskasvatukselle Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelma hyväksyttiin vuoden aikana. Toiminnan kustannusrakenteen kehitys on noudattanut lapsimäärän kehitystä, kustannukset pystyttiin kääntämään laskuun tes-korotuksista huolimatta. Lapsimäärän toteumat (lapsia yhteensä) oli 231 lasta tavoitteen ollessa 241 ja vuoden 2023 määrän ollessa 270 lasta.

Esi- ja perusopetukselle asetetut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat riittävässä määrin. Toiminnan kustannukset vähenivät ~150 teur verrattuna edelliseen vuoteen palkankorotuksista huolimatta tuntikehystä pienentämällä. Oppilasmäärän väheneminen jatkui tilikauden aikana oppilasmäärän ollessa 640 oppilasta, tavoitteen 656 oppilasta ja vuoden 2023 toteuman 689 oppilasta. Verrattuna vuoteen 2022 oppilasmäärä on tippunut 76:lla lapsella tai ~11 %.

Kulttuuripalveluille asetetut toiminnalliset tavoitteet on saavutettu riittävässä määrin.

Kirjastopalveluille asetetut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat riittävässä määrin.

Vapaa-aika palveluille asetetut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat riittävässä määrin.

3.2 Talouden tavoitteet

3.2.1 Hallinto- ja taloustoimiala

Toimialan toimintakatteen toteuma oli ~97 % alittaen talousarvion ~37 t€:lla. Toimintatuotot ylittivät 57 % tai 39 t€ toimintamenojen toteutuessa talousarvion mukaisesti.

3.2.2 Kuntakehitystoimiala

Toimialan toimintakatteen toteuma oli ~97 % alittaen talousarvion täten ~29 t€.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tilikauden aikana tehtyyn talousarviomuutokseen -400 t€ toimintatuottojen osalta tonttimyyntitavoitteeseen liittyen. Alkuperäinen tonttimyyntitavoite ei siten toteutunut myöskään tilikaudella 2024. Talousarviossa vuodelle 2025 tonttimyyntitavoitetta on alennettu, tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan myös vuoden 2025 tavoitteen toteutuminen voi kuitenkin osoittautua haasteelliseksi.

3.2.3 Tekninen toimiala

Teknisen toimialan toimintakatteen toteuma oli 87,8 % alittaen talousarvion 176 t€:lla.

Toimintatuotot ylittivät ~89 t€:lla toimintakulujen niin ikään ylittyessä 265 t€:lla. Talousarviota heikompi toteuma johtui siten toimintamenojen kasvusta.

3.2.4 Sivistystoimiala

Sivistystoimialan toimintatuottojen toteuma oli ~99 %. Tuottojen toteuma ylittyi ~69 t€:lla, pitkälti kotikuntakorvauksista, kulujen ylittyessä ~52 t€:lla. Myönteisenä seikkana tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota toimialan toimintamenojen kehitykseen edelliseen vuoteen verrattuna toimintamenojen pienentyessä 150 t€ verrattuna edelliseen vuoteen, jota on pidettävä onnistumisena.

3.2.5 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Kunnan tuloslaskelma toteutui muutettua talousarviota hiukan heikommin, alkuperäistä talousarviota merkittävästi heikommin. Toimintatuotot ylittivät 289 t€ (105 %) muutetun talousarvion, toimintakulujen toteutuessa muutettua talousarviota 381 t€ heikommin (102 %). Toimintakate oli näin ollen 92 t€ muutettua talousarviota heikompi (101 %), alkuperäiseen talousarvioon verrattuna toteuma oli 577 t€ heikompi. Merkittävin talousarviomuutos -400 t€ johtui tonttimyyntitavoitteen alittumiseen liittyvästä talousarviomuutoksesta. Verotulot toteutuivat muutettua talousarviota 180 t€ suurempana, valtionosuuksien toteutuessa muutetun talousarvion mukaisesti. Rahoituserien toteutuessa muutettua talousarviota mukaillen toteutui vuosikate 57 t€ muutettua talousarviota paremmin, alkuperäistä talousarviota kuitenkin 736 t€ arvioitua heikommin. Poistot toteutuivat talousarviota 88 t€ suurempina. Tilikauden tulos muodostui tappiolliseksi 713 t€ mukaillen muutettua talousarviota, mutta alkuperäistä talousarviota 800 t€ heikompana.

Verotulot toteutuivat muutettua talousarviota ~136 t€ parempana. Rahoituserät toteutuivat muutettua talousarviota 61,3 t€ heikommin, johon valtuusto myönsi §12/2024 ylitysoikeuden 62 t€. Vuosikatteen toteuma oli 87 % suhteessa muutettuun talousarvioon, talousarvio toteutui täten

~437,8 t€ talousarviota heikompana. Poistot toteutuivat 45,8 t€ arvioitua pienempänä. Satunnaisia kuluja kirjattiin Keusote kuntayhtymän purkamiseen liittyen 48,3 t€, jonka myötä tilikauden tulokseksi ja ylijäämäksi muodostui 926,7 t€ alittaen talousarvion 440 t€:lla.

3.2.6 Investointiosan toteutuminen

Talousarviossa esitetyistä investointimenoista (kunta+vhl) jäi toteutumatta 718,6 t€, investointimenojen toteuman ollessa 2,56 m€. Toteutumisaste oli nettomääräisesti 79 %.

Tarkastuslautakunta toteaa kuitenkin, että investointien toteumaprosenttiin korottavasti vaikuttaa kuitenkin muutamien hankkeiden merkittävät määrärahaylitykset, esim. Pornaisten portti 202,6 teur, Visertäjänkuja 77 teur, Pornaisten portin vesi ja viemäri 58,4 t€. Jos ylitykset huomioidaan jää toteuma alle 70 %, jota voidaan pitää matalahkona vaikkakin toteutumis-% on noussut edellisvuodesta, joka on myönteinen asia.

3.2.7 Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosa toteutui pitkäaikaisten lainojen lisäysten ja vähennysten osalta talousarvion mukaisesti. Toiminnan ja investointien rahavirta toteutui arvioitua 794 t€ paremmin, johtuen siitä, että investointeja toteutettiin 720 t€ vähemmän kuin arvioitu. Maksuvalmiuden muutos oli 1,1 m€ arvioitua parempi.

4 HENKILÖSTÖ

Kunnan henkilöstömäärä oli 192 henkilöä, henkilöstömäärän ollessa 199 henkilöä vuonna 2023.

Henkilöstökulut pienenevät 0,14 m€ (1,45 %) edellisestä vuodesta ollen yhteensä 9,64 m€, jota on pidettävä hyvänä suorituksena palkankorotukset huomioiden.

Sairauspoissaolot olivat 14,3 pv/henkilö, ollen 1,8 kalenteripäivää vähemmän kuin edellisvuonna.

Henkilöstökysely toteutettiin tilikauden aikana, vastausprosentti oli 39, eli suhteellisen matala. Kyselyn mukaan oman yhteisön työilmapiiri sai arvosanan 8,1 (asteikko 1-10), jota on pidettävä hyvänä.

5 MUITA HAVAINTOJA

Tarkastuslautakunta suosittelee henkilöstön työhyvinvointikyselyn teettämistä, huomioiden erityisesti sivistystoimen henkilöstö ja ehdottaa, että jatkossa tilinpäätöksessä esitetään henkilöstön vaihtuvuusprosentti.

Tarkastuslautakunta kiinnittää edellisten vuosien tapaan huomiota tonttimyyntitavoitteen alittumiseen, joka johti -400 t€:n talousarviomuutokseen päättyneellä tilikaudella. Alkaneen vuoden talousarviossa tonttimyyntitavoitetta on alennettu, tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan nykyinenkin tavoite voi vallitsevassa markkinatilanteessa osoittautua haasteelliseksi saavuttaa.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota asukasluvun laskuun ja toteaa asukasluvun kasvun olevan kunnan strateginen tavoite.

Kunnan taseessa on tilinpäätöksessä 2024 kertyneitä ylijäämiä 11,9 m€ ja taloussuunnitelmassa 2025-2027 kertyneiden ylijäämien ennustetaan pienenevän 2,8 m€, talous on nykyisellään kuntalain

mukaisessa tasapainossa. Talousarviossa 2025 on asetettu määräraha monitoimihallin rakentamiselle, Yhtenäiskoulun tulee niin ikään tulevana vuosina vaatimaan merkittäviä investointeja joko tavalla tai toisella. Pornaisten lainakanta on toistaiseksi hyvin maltillisella tasolla, suunnitellut hankkeet tulevat kuitenkin kasvattamaan kunnan lainakantaa ja rahoituskuluja merkittävästi, samalla myös kasvattaen poistokuormaa huomattavasti.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan, tulevien vuosien investoinnit huomioiden, on ensiarvoisen tärkeätä edistää talouden tasapainottamiseen tähtääviä toimenpiteitä, vaikkakin tuleville vuosille suunnitellut investoinnit saattavat johtaa tulonkasvattamistarpeeseen.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kunnan viestintä on jatkunut myönteisesti.

Kehittää yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa, jotta varmistetaan kunnan kannalta mahdollisimman suotuisa kehitys yhteisissä asioissa, mm. sote-palvelut kunnan alueella

6 YHTEENVETO

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet kunnassa ja kuntakonsernissa riittävässä määrin ja toiminta on järjestetty riittävän tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla vuonna 2024. Tilikauden arvioitua heikompaan tulokseen vaikuttavat etenkin tonttimyyntitavoitteen alittuminen (0,4 m€) ja toimintakulujen kasvu (määrärahojen ylitys 381 t€ / 2 %), verotulot taas toteutuivat arvioitua 180 t€ paremmin (2 %). Kuntien taloudellinen liikkumavara tulee lähivuosina edelleen tiukkenemaan mm. valtionosuusleikkausten sekä työllisyyspalveluiden järjestämisvelvollisuuden myötä, samoin kunnan tulevien vuosien merkittävät investoinnit tulevat rasittamaan kunnan taloutta merkittävästi. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tuleviin muutoksiin tulee valmistautua proaktiivisesti, jotta kertyneet ylijäämät ja taloudellinen tasapaino saadaan säilytettyä.

Edellä kirjattujen havaintojen perusteella tarkastuslautakunta esittää, että kunnanhallitus,

- kääntää kunnan asukasluvun kasvuun sekä edistää tonttien markkinointia ja myyntiä
- toteuttaa toimia kunnan talouden tasapainon säilyttämiseksi myös tulevina vuosina

Pornaisissa 29.4.2025

Vesa Palmgren, puheenjohtaja

Mikael Miettinen, varapuheenjohtaja

Mari Tanner